

„Staň se člověkem“, III.

Bůh stvořil lidstvo ke svému obrazu, k obrazu Božímu ho stvořil; stvořil je jako muže a ženu. (Gn 1, 27) [Otec] nás vytrhl z moci temnoty a uvedl do království svého milovaného Syna. On je obraz neviditelného Boha, prvorozený všeho stvoření. (Kol 1, 13.15)

Během velikonočních svátků obnovujeme – v osobní rovině i jako společenství – svěžest a radost křesťanské identity. „Obnovujte ducha své mysli a oblékněte se do nového člověka stvořeného k Božímu obrazu, plného spravedlnosti, svatosti a pravdy.“ (Ef 4, 23–24). Máme před sebou několikatydenní přípravu, která z Apoštolovy zbožné fráze může udělat pravdivé vyznání. „Kde jsi, člověče?“ (Gn 3, 9). „Kde je tvůj bratr?“ (Gn 4, 9). Ježíš odpovídá: „Každý, kdo plní vůli Boží, to je můj bratr i sestra i matka.“ (Mk 3, 35).

1. PŘÍPRAVA A KLÍČOVÉ POJMY

Hospodin Bůh zavolal na člověka: „Kde jsi?“ (Gn 3, 9). A tak Kristus, když přicházel na svět, řekl... „Zde jsem, abych plnil, Bože tvou vůli.“ (Žid 10, 5.7)

O čem v těchto dnech rozmlouváte? Co prožíváte?

S čím přicházíte k dnešní bohoslužbě?

Jaký pokrok jste v minulém týdnu udělali v přípravě na Velikonoce?

Máte ve svém křesťanském životě na co vzpomínat?

Jste za to vděční? Inspiruje vás to k dalším činnostem a rozhodnutím?

Biblické **Desatero** (*Deset slov, Dekalog*, srov. Ex 34, 28) je jedním z nejvíce diskutovaných textů židokřesťanské tradice. V samotném Písmu je přítomno dvakrát a vědomě odlišně (Ex 20, 2–17; Dt 5, 6–21). Tvoří jej čtrnáct, resp. třináct výroků, a různé tradice je rozličně dělí do desetičlenného katalogu. V katolickém prostředí časté recitování „V jednoho Boha věřiti budeš...“ (srov. Kancionál) rezignuje na biblické poselství a naprosto ignoruje základní otázku „Proč bych to měl dělat?“ (srov. Ex 20, 2; Dt 5, 2–6). Bystře se k tomu staví Katechismus, čl. 2052–2074. Snaha některých katechetických zvyklostí pojmut „Nesemilníš... Nepožádáš manželky...“ jako východisko zdravého křesťanského života osmiletých dětí budí rozpaky (srov. Mk 12, 28–34; Lk 10, 25–37).

Biblické texty letošní **3., 4. a 5. svatopostní neděle** mají dle lekcionáře jednotící téma: „Budoucí Kristova oslava skrze kříž a zmrtvýchvstání“. V úryvcích *Janova evangelia* (Jan 2, 13–25; 3, 14–21; 12, 20–33) je to zjevné; starozákonní texty však vyžadují větší důvtip.

V krátké diskuzi si předsedající v hlavě shrne očekávání, touhy a intence účastníků bohoslužby a připraví si vstupní modlitbu podle následujícího mustru:

Kdo? „Bože, náš Otče...“

Proč? „z životů obyčejných lidí tvoříš uprostřed tohoto světa svatyni své přítomnosti;“
tvůj Syn se daroval člověku a vytvořil s námi pokrevní pouto;“

Co? „uč nás moudrosti a pravdě, abychom neotročili hříchu, ani manipulacím druhých;“
ať ze svých životních zkušeností čerpáme inspiraci pro porozumění Písmu;“^{Jan 2, 22}

Jak? „Skrze Krista, našeho Pána.“

2. LÍTOST NAD HŘÍCHY A MODLITBA

Předsedající začne bohoslužbu znamením kříže:

Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.

Hospodin Bůh osvobodil Izraele z *domu otroctví*.^{Ex 20, 2} Od toho dne se výroční společná večere rodiny, přátel i hostů stala živou památkou a trvalou oslavou *daru svobody*.^{Ex 12, 1–20} Když svého času Ježíš v Chrámě horlil pro tento dar Božího doprovázení, *dům Boží rodiny*,^{Jan 2, 17} lidé mu nerozuměli. Znali jen zákonné předpisy a zažitá zvyklosti. Vypovídají naše společné modlitby o bezprostřednosti a vzájemnosti? Svědčí naše společenství o důvěře, otevřenosti a přátelství s Bohem?

Následuje chvíle ticha.

V rámci úkonu kajicnosti je možné si obvyklým způsobem umýt ruce a pronášet u toho slova žalmu 51, 4 „Smyj ze mě, Bože, mou nepravost a očist' mě od hříchu.“

V: Zbavuješ nás otrockých pout bezradnosti a nihilismu, Pane:
smiluj se nad námi.

O: Pane, smiluj se nad námi.

V: Nejsi vůči nám chladný a horlíš pro náš život, Kriste:
smiluj se nad námi.

O: Kriste, smiluj se nad námi.

V: Jsi nám nablízku, když vyznáváme své nedostatky a hříšnost, Pane:
smiluj se nad námi.

O: Pane, smiluj se nad námi.

V: Smiluj se nad námi, všemohoucí Bože,
odpusť nám hříchy a doved' nás do života věčného.

O: Amen.

Zde následuje **modlitba**, která shrne očekávání, touhy a intence účastníků bohoslužby.

3. NASLOUCHÁNÍ PÍSMU

„Tvůj hlas jsem slyšel v zahradě a bál jsem se, že jsem nahý, a proto jsem se skryl.“ (Gn 3, 10) Ačkoli to byl Syn Boží, naučil se svým utrpením poslušnosti. (Žid 5, 8)

Něco přes dva měsíce to trvalo než uprchlíci z Egypta došli na Sinajskou poušť (Ex 19, 1). Rozbili tábor. Co teď? Byli otroky. Utekli nástrahám smrti. Teď už jsou *svobodní*? Znamená *svoboda* pouhé neotročení Egyptu? Neobjeví noví vůdcové a otrokáři? Nepostaví se lidé sami proti sobě? V těchto úvahách Hospodin pozvedá svůj hlas: „Na vlastní oči jste viděli, jak jsem naložil s Egyptem a jak jsem vás jako na křídlech orlů přenesl až sem ke mně. Jestliže mi budete naslouchat a mou smlouvu zachovávat, získáte zvláštní postavení mezi všemi národy. Budete moji, království kněží a svatý národ.“ (srov. Ex 19, 4–6)

(M – Mojžíš)

Úryvek z druhé knihy Mojžíšovy.

20, 1–18 (Sidon+jäg)

Desatero přikázání: 20, 1≈21

M Všechna tato slova řekl Bůh:

M „Já, Hospodin, jsem tvůj Bůh, který tě vyvedl z egyptské země z domova otroků, neměj jiná božstva před mou tváří!

Nedělej si sochy, obrazy čehokoli, co je na nebesích shora a co je na zemi dole a ve vodě pod zemí! Neklaň se jim a nesluž jim, protože já, Hospodin, tvůj Bůh, jsem Bůh žárlivý. Stíhám provinění otců na synech do třetího, čtvrtého pokolení těch, kdo mě nenávidí, a prokazují milosrdenství tisíci pokolení těch, kdo mne milují a zachovávají mé příkazy!

Jméno svého Boha Hospodina nezneužívej, jelikož toho, kdo zneužije jeho jméno, Hospodin nezproští viny!

Pamatuj dne odpočinku, abys jej posvěcoval! Šest dní pracuj a konej všechnu svou práci. Sedmý je však dnem odpočinku Hospodina, tvého Boha, a tak nekonej žádnou práci ty, tvůj syn, tvá dcera ani tvá služka, tvůj dobytek a přistěhovalc ve tvých branách. Protože šest dní dělal Hospodin nebesa, zemi, moře a všechno v nich, a sedmého dne odpočinul, požehnal Hospodin dni odpočinku a posvětil ho.

Cti svého otce a svou matku, aby se na té zemi, kterou ti dává tvůj Bůh Hospodin, prodloužily tvé dny!

Nevraždí! Necizolož! Nekrad! Nevypovídej na svého druha jako křivý svědek! A neprahní po domu svého druha, po ženě svého druha, jeho služce, jeho otroku, volu a oslu a čemkoli, co je tvého druha!“

Všechn lid pozoroval hřmění a plameny, slyšel zvuk polnice a viděl horu, obklakem zahalenou. Lid to vše viděl, chvěl se a stál daleko od paty hory.

– Slyšeli jsme slovo Boží.

V Janově vyprávění je všechno jinak. Hned v úvodu si Natanael pokládá otázku zda z Nazareta může vzejít něco dobrého (Jan 1, 46) a za tři dny už je v galilejské Káně svědkem počátku sedmi znamení, kterými Ježíš zjevoval svou slávu (2, 11). Kdo je to? Co se to stalo? Jak to vysvětlit? Proč? Chaotické otázky v hlavách venkovanů jsou za pár dní zesíleny Ježíšovým běsněním na chrámovém nádvoří v Jeruzalémě.

(E – Evangelista; J – Ježíš; Ž – Židé)

Úryvek z evangelia podle Jana.

2, 13–25 (BOG+jäg)

Ježíš čistí Chrám vyhnáním prodavačů: 2, 13–22

E Byl blízko svátek Pesach a Ježíš se odebral vzhůru do Jeruzaléma. V Chrámě zastihl prodavače býčků, ovcí a holubů i směnárníky, jak tam sedí. Tu si udělal z provazů důtky a vyhnal všechny z Chrámu i s ovcemi a býčky, směnárníkům rozházel peníze a stoly jim zpřevracel a prodavačům holubů řekl:

J „Jděte s tím odtud! Nedělejte z domu mého Otce tržnici!“

E Jeho učedníci si vzpomněli, že je psáno: *Horlivost pro tvůj dům mě stravuje.* ^{Zalm 69, 10} Židé mu však namítli:

Ž „Jakým znamením nám dokážeš, že tohle smíš dělat?“

J „Zbořte tento Chrám, a ve třech dnech jej zase postavím!“

Ž „Tento Chrám se stavěl šestačtyřicet let – a ty že bys ho zase postavil ve třech dnech?“

E On však to řekl o chrámu svého těla. Teprve až byl vzkříšen z mrtvých, uvědomili si jeho učedníci, co tím chtěl říci, a uvěřili Písmu i slovu, které Ježíš řekl.

Konverze lidí během svátku Pesach v Jeruzalémě: 2, 23–25

E Když byl v Jeruzalémě o svátku Pesach v zástupu slavících, mnoho jich uvěřilo v jeho jméno, když viděli znamení, která konal. Ježíš se jim však sám nesvěřoval, protože znal všechny a nepotřeboval, aby mu někdo něco o lidech vykládal. Sám totiž věděl, co je v člověku.

– Slyšeli jsme slovo Boží.

Ježíš s důtkami běhá, křičí a řve na chrámovém nádvoří. Je to jedinečný pohled. Tak vzdálený roztomile zářícím a něžně usmívajícím se pánům ve filmových evangeliích nebo na barvotiskových plakátech. Z tohoto Ježíše srší pot, sliny a lidskost. Jako neznámý, bezejmenný člověk tam běsní ve městě přeplněném poutníky. Kdo to je? Proč to dělá? Když místní dohlážitelé pořádku Ježíše vyslyšeli, odpověděl jim něco o třídní stavbě Chrámu. Směšné. Všichni měli ještě v paměti těch několik desítek náročných let stavebních prací, kdy judský král Herodes Veliký kompletně přebudoval a zdvojnásobil rozlohu chrámového komplexu. I Ježíšovým učedníkům poznámka o „třech dnech“ musela přijít trapná. Snad proto byl galilejský purifikátor propuštěn bez velkých následků. Teprve o několik let později Ježíšovým přátelům došlo, co se na tom nádvoří stalo: Hospodin Bůh je uprostřed svého lidu a žádné kamenné zdi v tom nehrají roli. Má „svůj příbytek uprostřed svého lidu“ a rozhodně to nejsou ani pozlacené sloupy, ani oltáře. Už proroci říkali, že Hospodin se bez obětních zvířat a náboženských rituálů obejde (např. Iz 1, 11–15). Touží být Izraelem „zviditelnován“ a před národy tohoto světa „zpřítomňován“ jiným způsobem (v. 16–20; srov. Jer 7, 4–7; Oz 6, 6; Am 5, 21–24)! Za dva roky, až se učedníci několikrát setkají se Vzkříšeným, s pomocí Ducha Svatého si uvědomí, že „horlivost pro Boží dům“ (Jan 2, 17; Žl 69, 10) je spíše stravující láskou pro budoucnost „rodiny Božích synů a dcer“, aby se neupínali na věci zbytné, ale poznali nový život, život v blízkém přátelství s Bohem. Jsou to

oni, kteří *ponořeni* do velikonočního tajemství *oblékli Krista* (srov. Gal 3, 27) a přijali „způsob života hodný toho povolání, které obdrželi“ (Ef 4, 1). To je ten životodárný Chrám, svatyně Boží přítomnosti.

Je to úžasná i strašlivá představa zároveň. Kdysi na Sinaji Hospodin promluvil a lidé v rozechvění padali do prachu země. Prosili Mojžíše, aby byl jejich prostředníkem, protože v Božím hlasu rozpoznávali jen děsупné hromy a blesky (srov. Ex 20, 19). Vzpouzeli se Boží moci a majestátu, blízkosti i přítomnosti. Proč? Nechtěli být rozdraceni. Základem svobodného života Izraele však nejsou mravní příkázání vytesaná do kamene; ani přízemní strach z jejich přestoupení. Svoboda začíná *vztahem*, vědomým poutem mezi osobami, otevřeností pro druhého, vděčností. „[*Pamatuj!*] Já, Hospodin, jsem tvůj Bůh, který tě vyvedl z egyptské země z domova otroků“ (Ex 20, 2). „*Nezapomeň*, jak jsem ti vstoupil do života!“ „*Vzpomeň si!* Už dříve mi na tobě záleželo.“ Na chrámovém nádvoří v Jeruzalémě lidé možná byli přesvědčeni, že je pouze jeden Bůh, varovali se znesvěcení jeho Jména a o šabat nepracovali, ale jejich život mnoho nevypovídal o živé *paměti* na všechno to, co pro ně Hospodin v osobním životě udělal (viz zmiňování proroci). Byli jako ptáčata, co vypadla z hnízda, bojovala o život a *nepamatovala* při tom na svá křídla. Krátká *paměť* a neochota rozvíjet vlastní zkušenosti nutí člověka opakovaně prožívat stejnou bezradnost.

Lidé na nádvoří rozrušeně uskakovali před jurodivým člověkem. Ač jeho jednání mohlo působit zbožně a prorocky, ve statisícovém kolotoči největšího poutního svátku v roce bylo významné jako plivnutí do rybníka. Učedníkům se u toho zpočátku vybavil jen jeden verš 69. žalmu. Až po Vzkříšení porozuměli celku: zoufalému výkřiku opuštěného člověka, který na pokraji svých fyzických a duševních sil, nenachází v Bohu oporu, ani sílu. *Pamatuje si* však, že Hospodin chudáky neopouští. A tak volá k nepřístupnému Nebi: „At přívál vod mě nezatopí a hlubina nezahltí. At propast nezavře svůj chřtán nad mojí hlavou!“ (Žl 69, 16). Učedníci v tom viděli temnotu hrobu, která ve svůj čas pohltila celý Ježíšův život. Propadli beznaději, ale Hospodinova věrnost se před branami smrti nezastaví! „Pokorní to uviděli a radovali se. A vám, kdo hledáte Boha, kéž ožije srdce! ... Hospodin zachrání Sión.“ (v. 33.36). Ježíšovým učedníkům se velikonoční *příběh o smrti a vzkříšení člověka* stává prvořadou událostí hodnou *zapamatování* a vyprávění (srov. Jan 20, 29). Nejde jim o faktografický popis. Chtějí oslovit srdce svých posluchačů, aby měli odvalu se do toho příběhu o naději *ponořit* celou svojí bytostí. A pokud objeví nový život, jeho každodennost už nebude taková jako dřív (srov. Ex 20, 20; Řím 6).

4. ODPOVĚĎ PÍSMU

„*Nevím. Copak jsem já strážcem svého bratra?*“ (Gn 4, 9b) *Z toho jsme poznali Lásku: že Kristus za nás položil svůj život. Také my jsme povinni položit život za své bratry.* (1 Jan 3, 16)

Pozemské chrámy svědčí o tajemství Boží přítomnosti, posvátných hodnotách, které převyšují člověka, a vyžadují od něho zcela zvláštní

a jedinečné chování, které se varuje zneuctění.¹ Přes to všechno jsou stále jen odleskem křtu, ve kterém je navěky posvěcen náš osobní život. Každým dnem tvoříme sakrální prostor, který uprostřed tohoto světa dýchá vlastním životem i kulturou chování.

Vyznejme víru, ve které jsme pokřtěni:

Apoštolské vyznání víry

Věřím v Boha, Otce všemohoucího,
Stvořitele nebe i země.

I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho;
jenž se počal z Ducha Svatého,
narodil se z Marie Panny,
trpěl pod Ponciem Pilátem,
ukřižován umřel i pohřben jest;
sestoupil do pekel,
třetího dne vstal z mrtvých;
vstoupil na nebesa,
sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího;
odtud přijde soudit živé i mrtvé.

Věřím v Ducha Svatého,
svatou církev obecnou,
společenství svatých,
odpuštění hříchů,
vzkříšení těla a život věčný.

Amen.

Modlitba věřících

Apoštol Pavel nás vybízí, abychom se ve shromáždění věřících obraceli k Bohu prosbami, přímluvami i díky.

Určitě ho máme i za co chválit. (srov. 1 Tim 2, 1-2; Zj 7, 12)

¹ Je toho tolik, o čem prohlašujeme, že se v kostele nesmí dělat: jíst, pít, běhat, hlasitě mluvit, nosit čepici, vodit zvířata, smát se, radovat se (plakat můžeme).

Doporučuji v návaznosti na slyšené Boží slovo ve společném rozhovoru zformulovat 2× chvály, 2× díky, 2× prosby a 2× přímlyvy. Až se budou jednotlivá zvolání pronášet, jako odpověď lidu lze použít „**Přijď království tvé!**“

Snad je moudré vzpomenout i na nemocné a na lidi v karanténě, na ty, kdo jsou v první linii boje s epidemií, na zdravotníky, policisty, vojáky, hasiče a na všechny, kteří svou službou a nezištnou pomocí nesou riziko nákazy. Pamětlivi můžeme být i na děti, studenty, jejich sebedisciplínu k učení v této době, pedagogy, akademiky a inspiraci k vlastnímu rozvoji.

5. MODLITBA PÁNĚ

„Získala jsem mužského potomka s Hospodinovou pomocí.“ (Gn 4, 1b) „Až povýšíte Syna člověka, tehdy poznáte, že JÁ JSEM. Nic nedělám sám od sebe, ale mluvím, jak mě naučil Otec. (Jan 8, 28)

Otče náš, jenž jsi na nebesích,
posvět se jméno tvé.
Přijď království tvé.
Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.
Chléb náš vezdejší dej nám dnes.
A odpusť nám naše viny,
jako i my odpouštíme našim viníkům.
A neuveď nás v pokušení,
ale zbav nás od zlého.
(Neboť tvé je království i moc i sláva navěky.)
Amen.

6. DOBROŘEČENÍ

Výzva apoštola Pavla: ^(2 Kor 6, 16–18; SNC+jäg)

„Co jiného jsme, ne-li chrám živého Boha? Bůh řekl: *Budu žít uprostřed nich a mezi nimi bydlit. Budu jejich Bohem a oni budou mým lidem.* ^{Ly 26, 12}

Proto také řekl: *Oddělte se, pryč od všeho nečistého.* ^{1z 52, 11} Jen tak vás přijmu za své, abych *byl vaším Otcem a vy mými syny a dcerami* ^{2 Sam 7, 14} – praví všemocný Bůh.“

Účastníci se žehnají znamením kříže:

V: Dej nám, Bože, své požehnání,
chraň nás všeho zlého a doved' nás do života věčného.

O: Amen.

V: Dobrořečme Pánu.

O: Bohu díky.

V ideálním světě by nyní následovalo slavnostní pohoštění.

„Země ti bude plodit trní a bodláčí... V potu tváře budeš jíst chléb.“ (Gn 3, 18a.19a) „Jestliže tedy vy, třebaže jste prachbídní, umíte dávat svým dětem dobré dary, čím spíše nebeský Otec dá Ducha Svatého těm, kdo ho prosí!“ (Lk 11, 13)